

СЕКЦІЯ V. МЕНЕДЖМЕНТ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ АГРЕСІЇ З БОКУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Андріішена Галина Вікторівна

ORCID ID: 0000-0002-8863-7027

студентка

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Шишацький Андрій Володимирович

ORCID ID: 0000-0001-6731-6390

кандидат технічних наук, старший дослідник, студент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Вступ

Побудована за роки незалежності система забезпечення національної безпеки (НБ) України під час загострення відносин з російською федерацією виявила свою слабкість. Не підготовленими до російської агресії виявились як суб'єкти забезпечення національної безпеки так і законодавча основа їх діяльності. Серед головних причин, які призвели до низької ефективності системи забезпечення національної безпеки України, на наш погляд, слід звернути увагу на такі [1–14]:

система забезпечення національної безпеки України будувалась на основі застарілої радянської системи, з використанням її складових (радянської армії, міліції, КДБ, прикордонних військ, які залишились Україні у спадок від СРСР), радянського законодавства і досвіду її функціонування у минулому столітті в умовах двополярного світу;

формування системи забезпечення національної безпеки України відбувалось під тиском світових та регіональних лідерів, які виходили з власних національних інтересів, а не інтересів України (вимоги до України стосовно відмови від ядерної зброї без надання їй дієвих гарантій безпеки);

політичне керівництво України протягом всього періоду незалежності нашої держави формально ставилось до захисту національних інтересів (виконання законодавства з питань національної безпеки, Стратегії НБ не організовувалось), воно й не докладало необхідних зусиль для формування і розвитку системи забезпечення національної безпеки України (хронічне недофінансування програм розвитку складових сектору безпеки з кожним роком погіршувало їх стан і вело до поширення корупції та повного занепаду);

багатовекторна зовнішня політика в умовах цілеспрямованого поглиблення розбіжностей у політичних орієнтаціях населення за регіональним принципом і налаштованість представників політичного керівництва держави на реалізацію

власних, корпоративних, а не національних інтересів сприяли відцентричним тенденціям і неготовності системи забезпечення національної безпеки до протидії загрози сепаратизму;

незавершеність формування і системи забезпечення, як наслідок національної безпеки, неспроможність самої України до аналізу безпекового середовища та своєчасного виявлення загроз, а також значний вплив на керівництво суб'єктів забезпечення іноземних спецслужб національної безпеки України з боку приводить до вироблення помилкових управлінських рішень з питань забезпечення національної безпеки.

Перерахованих причин низької ефективності системи забезпечення національної безпеки України достатньо для того щоби ініціювати питання про її докорінне реформування починаючи від створення моделі її функціонування та формування цілісної системи законодавчих актів у сфері національної безпеки і оборони України.

Метою зазначеного дослідження є аналіз державної політики України в період загострення агресії з боку РФ на початковому етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Формально, на початок агресивних дій РФ у відповідь на проросійського правлячого режиму Віктора Януковича повалення, загрози національній безпеці були відображені у Законі України "Про основи національної безпеки України" та в Стратегії національної безпеки затвердженій Указом Президента України від 12 лютого 2007 року № 105 (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012).

Деякі з них залишаються актуальними і на теперішній час, але ключовими загрозами виявились не ті що прогнозувались фахівцями і політиками відповідальними за забезпечення національної безпеки України, тому й безпекова політика формувалась не правильно.

Перш за все помилковим було рішення щодо позаблокового статусу України, яке було прийняте на підставі невірної оцінки загроз у війсьній сфері. Військова доктрина України, що введена Указом Президента України від 8.06.2012 року, як виявилось, не відповідала воєнно-політичній обстановці, не вказувала на джерела, масштаби і характер загроз у війсьній сфері.

А відтак невірно визначила шляхи підготовки держави до збройного захисту та застосування військової сили. Розв'язання агресії російською федерацією проти України відкрило очі на реальні загрози у *війсьній сфері*, а саме:

криза існуючої системи міжнародної безпеки, поширення практики погроз силою та безкарне застосування військової сили окремими державами для реалізації власних інтересів у міжнародних відносинах;

прискорення мілітаризації Російської Федерації, розміщення нових систем озброєнь на територіях суміжних з Україною держав, нарощування угруповань військ, що порушує існуюче співвідношення сил (значне збільшення витрат на оборону в РФ починаючи з 2004 року, створення системи ПРО поблизу західного кордону України та значне нарощування угруповань військ РФ поблизу північного та східного кордону України);

законодавче закріплення РФ можливості застосування військової сили за межами РФ та грубе втручання у внутрішні справи сусідніх суверенних держав;

створення угруповання військ РФ на тимчасово окупованій території півострова Крим, розпалювання збройного конфлікту у східних регіонах України;

гібридна війна РФ проти України;

діяльність на території України проросійських незаконних воєнізованих формувань, диверсійних і терористичних груп;

невідповідність існуючим загрозам у воєнній сфері структури, чисельності і озброєння Збройних Сил України та інших військових формувань;

недостатній загальний рівень боєздатності Збройних Сил України та інших військових формувань, їх незадовільне матеріально-технічне забезпечення і фінансування.

У сфері державної безпеки значно активізувались такі загрози як:

розвідувально-підривна діяльність спеціальних служб рф;

посягання на державний суверенітет і територіальну цілісність України з боку рф;

було поставлено на регулярну основу незаконне ввезення в Україну, військової техніки, зброї, боєприпасів, вибухових речовин з території рф для забезпечення її військових підрозділів, збройних формувань з нетиповою організаційно-штатною структурою та сепаратистів;

залишились гострими загрозами корупція в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організована злочинна діяльність.

У внутрішньополітичній сфері ключовими загрозами є:

сепаратизм в окремих регіонах України (східні, південні області, Закарпаття);

спроби розколу України шляхом її федералізації;

згортання демократичних процесів і спроби використання державних силових структур з метою тиску на політичних опонентів;

радикалізація суспільства, що сприяє поширенню ідей політичного екстремізму;

гальмування реформ і політична корупція сприяють зростанню суспільного невдоволення та зменшення рівня легітимності сучасного правлячого режиму;

порушення політичних прав та свобод громадян України, зокрема у формі фальсифікації результатів виборів;

корумпованість в системі правоохоронних органів та проведення судової реформи не в інтересах громадян, а відповідно до вузькокланових політичних інтересів має наслідком відсутність дієвих механізмів попередження зростання суспільного невдоволення до критичного рівня та стабілізації політичної системи суспільства;

загострення етнічних і релігійних протиріч в напрямі набуття ними форми етнічних та міжконфесійних конфліктів;

втрата Україною суверенітету над автономною республікою Крим і окремими районами Донецької і Луганської областей;

активне втручання фінансово-промислових груп у політичний процес і спроби деяких із них створити власні воєнізовані формування посилює загрозу незаконного захоплення політичної влади шляхом здійснення державного перевороту.

У зовнішньополітичній сфері до загроз належать:

втручання у внутрішні справи України з боку іноземних держав з метою обмеження її суверенітету;

територіальні претензії до України з боку рф, анексія півострова Крим, спроба створити на території України підконтрольні Кремлю нові політичні утворення;

перетворення України на буферну державу з розколотим суспільством в умовах нової "холодної війни";

міжнародний тероризм та воєнно-політична нестабільність у Чорноморсько-Каспійському регіоні, що значною мірою є наслідком агресивної форми зовнішньої

політики рф.

У соціальній сфері:

невдоволеність суспільних груп у “буксуванні” реформ, які анонсувала влада після революції Гідності, як наслідок порушення моральної рівноваги у населення країни, що може виражатися у хронічних втомах, депресіях чи суїцидах і призводить до соціального виплеску накопленої негативної енергії на інших;

ріст рівня безробіття в Україні та зменшення рівня життя населення;

повернення з зони АТО великої кількості молодих чоловіків з військовою підготовкою, які можуть стати об'єктами найму кримінальних і екстремістських структур;

обіг незареєстрованої зброї у країні, особливо серед соціальнонедовдоволених груп населення, що створює передумови незаконного придбання і застосування зброї.

В гуманітарній сфері:

потужна пропагандистська кампанія рф: знищення базових контентів національної історичної пам'яті, нівелювання її як важливої складової національної єдності, консолідації суспільства та влади;

створення політтехнологіями рф та активне розповсюдження історичних міфів антиукраїнського характеру, зорієнтовані на дискредитацію українських національних героїв та видатних постатей минулого, знищення історичних традицій українського народу і зведення його до категорії т.зв. “неісторичних народів”;

низька довіра національним ЗМІ, що не об'єктивно висвітлюють ситуацію в країні, обслуговують політико-олігархічні уподобання.

В інформаційній сфері:

недосконалість галузевої нормативно-правової бази;

недостатня розвиненість національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури;

гострий брак системної, комплексної та ефективної державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки, громіздка й непродуктивна система державного управління та регулювання даної сферою;

відсутність механізмів здійснення інформаційно-психологічних операцій (ІПСО), системи активного кіберзахисту інформаційного простору країни, якій призначений діяти не тільки в цілях захисту, а й як простір асиметричної відповіді агресору;

інформаційна війна рф проти України;

концентрація загальнодержавних ЗМІ в руках олігархічних, фінансово-промислових кіл;

спроби дезінформації громадян України, використання проти них інформаційно-психологічних маніпулятивних технологій.

В економічній сфері:

енергетична залежність України від рф;

монополізації стратегічних галузей національної економіки російським капіталом;

торговельно-економічна війна проти України;

олігархізація української економіки і перешкодження розвитку малого й середнього бізнесу;

здійснення силового тиску на суб'єктів підприємницької діяльності в політичних та корупційних цілях.

В екологічній сфері ключовими загрозами є:

погіршення екологічної ситуації в зоні бойових дій;
недостатня ефективність подолання екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи;

значний антропогенний та техногенний вплив на оточуюче природне середовище й неефективність заходів, спрямованих на попередження його забруднення;

значний обсяг відходів виробництва та споживання і неналежний рівень їх вторинного використання, переробки та утилізації;

недостатній рівень готовності сил єдиної державної системи цивільного захисту населення і території й до реагування на надзвичайні ситуації різного характеру, що можуть негативно вплинути на екосистему України.

У науково-технологічній сфері до загроз віднесено:

відтік наукових кадрів з України в зарубіжні держави (продовження фактичної “викачки мізків”);

критичний рівень науково провідних держав світу; технологічного відставання України від проведення непередбачених освітніх реформ, результатом яких може стати зникнення ряду наукових шкіл, падіння рівня науковотехнологічного розв’язання в зниженні якості вищої освіти, іткту України.

Висновки

Підсумовуючи весь спектр загроз НБ України в цей період слід зазначити, що майже всі вони виходили від РФ та були направлені на перешкоджання зближення України з ЄС.

Країна-агресор йшла на це свідомо, втрачаючи свій міжнародний імідж, не зважаючи на багаточисельні жертви і економічні втрати. Причиною виникнення цих загроз, в першу чергу, стала слабка, непослідовна політика нашої державної влади протягом всього періоду розбудови незалежної України, корумпованість політичної еліти та її нездатність до управління державою.

Список використаних джерел:

1. Бочарніков В.П., Свешніков С.В. Погляди на характер сучасних воєнних конфліктів. К.: Наука і оборона, №1, 2017. – С. 3-8.
2. Горбулін В. "Гібридна війна" як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу – Режим доступу: www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/012315_Gorbulyn.pdf.
3. Mumford A. Proxy Warfare. — Cambridge: Polity Press, 2013. — 141 p.
4. Герасимов В. Ценность науки в предвидении. Новые вызовы требуют переосмыслить формы и способы ведения боевых действий – Режим доступу: <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>.
5. Шишацький А. В., Башкиров О. М., Костина О. М (2015). Розвиток інтегрованих систем зв'язку та передачі даних для потреб Збройних Сил. Науково-технічний журнал “Озброєння та військова техніка”, 1(5), 35 –40.
6. Pievtsov H., Turinskyi O., Zhyvotovskiy R., Sova O., Zvieriev O., Lanetskii B., Shyshatskyi, A. (2020). Development of an advanced method of finding solutions for neuro-fuzzy expert systems of analysis of the radioelectronic situation. EUREKA: Physics and Engineering, (4), 78-89. <https://doi.org/10.21303/2461-4262.2020.001353>.
7. Zuiev P., Zhyvotovskiy R., Zvieriev O., Hatsenko S., Kuprii V., Nakonechnyi O., Adamenko M., Shyshatskyi A., Neroznak Y., Velychko V(2020). Development of complex methodology of processing heterogeneous data in intelligent decision support systems. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 4, 9 (106), 14–23. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2020.208554>.
8. Shyshatskyi A., Zvieriev O., Salnikova O., Demchenko Ye., Trotsko O., Neroznak Ye(2020). Complex Methods of Processing Different Data in Intellectual Systems for Decision Support

- System. International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering. 9, 4, 5583–5590 DOI: <https://doi.org/10.30534/ijatcse/2020/206942020>.
9. Alieinykov I., Thamer K. A., Zhuravskiy Y., Sova O., Smirnova N., Zhyvotovskiy R., Hatsenko S., Petruk S., Pikul R., Shyshatskiy A(2019). Development of a method of fuzzy evaluation of information and analytical support of strategic management. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 6, 2 (102), 16–27. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2019.184394>.
 10. Koshlan A., Salnikova O., Chekhovska M., Zhyvotovskiy R., Prokopenko Y., Hurskiy T., Yefymenko A., Kalashnikov Y., Petruk S., Shyshatskiy A(2019). Development of an algorithm for complex processing of geospatial data in the special-purpose geoinformation system in conditions of diversity and uncertainty of data. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 5, 9 (101), 16–27. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2019.180197>.
 11. Shyshatskiy A., Sova O., Zhuravskiy Y., Zhyvotovskiy R., Lyashenko A., Cherniak O., Zinchenko K., Lazuta R., Melnyk A., Simonenko A(2020). Development of resource distribution model of automated control system of special purpose in conditions of insufficiency of information on operational development. Technology audit and production reserves. 1, 2(51), 35–39, DOI: <https://doi.org/10.15587/2312-8372.2020.198082>.
 12. Романенко, І.О., Шишацький А.В., Животовський, Р.М., Петрук, С.М(2017). The concept of the organization of interaction of elements of military radio communication systems. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України, 1, 97-100.